Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Max Nguyen
m.nguyen@nijmegen.nl
T 024 – 329644814

Ons kenmerk
D240284901

Bijlage(n)
Bijgevoegd: Ja

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 2 april 2024
Onderwerp Nieuwe EU-grenswaarden luchtkwaliteit en uitstel voortgangsrapportage luchtkwaliteit

Geachte leden van de raad,

Aanleiding
Op 20 februari 2024 heeft de voorzitter van de Europese raad een overeenstemming bereikt met de vertegenwoordigers van het Europees parlement over de aanscherping van de wettelijke grenswaarde voor luchtverontreinigende stoffen. Deze aanscherping ligt dichter bij de WHO-advieswaarde van 2021 dan de huidige EU-grenswaarde en zet daarmee in op een verschoning van de luchtkwaliteit. Formeel moeten beide organen het voorstel nog bekrachtigen. Vermoedelijk zal dit op 22 april gebeuren. Daarna moet de formele tekst van de nieuwe Europese richtlijn nog gepubliceerd worden. Vervolgens wordt de implementatieprocedure gestart en dient het uiterlijk 2 jaar nadat het in de EU wetgeving opgenomen is, opgenomen te zijn in de nationale wetgeving. Wijzigingen in de overeenstemming zijn onwaarschijnlijk, maar indien deze nog voordoen zal hierover bericht worden. In deze brief wordt ingegaan op de aanscherping en wat dit betekent voor de gemeente Nijmegen, zowel voor onze maatregelen als voor toetsing van nieuwe ruimtelijke plannen en milieuvergunningen voor bedrijven.

Grenswaarde luchtkwaliteit 2030 en streven naar de WHO-advieswaarde
In de onderstaande tabel is per luchtverontreinigende stof opgenomen wat de (voorgestelde) maximale grenswaarde is per 2030. Daarnaast zijn de huidige EU-grenswaarden en de WHO-advieswaarden van 2005 (die van PM10, PM2,5 en NO2 zijn in het Schone lucht akkoord afgesproken) en de WHO-advieswaarden van 2021 opgenomen.

Component ($\mu g/m^3$)	Middelingstijd	2005 WHO advieswaarde	**2021 WHO advieswaarde**	Huidige EU-grenswaarde	**Ontwerp EU-grenswaarde (PER 2030)**
Fijn stof (PM2,5)	jaar	10	5	25	10
	24 uur	25	15	-	25 (max 18 overschrijdingen per jaar)
Fijn stof (PM10)	jaar	20	15	40	20
	24 uur	50	45	50	45 (max 18 overschrijdingen per jaar)
Ozon (O_3)	zomerseizoen	-	60	-	-
	8 uur	100	100	120	100
Stikstofdioxide (NO_2)	jaar	40	10	40	20
	24 uur	-	25	50	50 (max 18 overschrijdingen per jaar)
	1 uur			200 (max 18 overschrijdingen per jaar	200 (max 3 overschrijdingen per jaar)
Zwaveldioxide (SO_2)	jaar				20
	24 uur	20	40	125	50 (max 18 overschrijdingen per jaar)
	1 uur				350 (max 3 overschrijdingen per jaar
Koolstofmonoxide (CO)	24 uur	-	4	10	4
	Max 8-uurs gemiddelde				10
Benzeen	jaar			5	3,4
PAKs (benzo(a)pyreen)	jaar			0,001	0,001
Lood (Pb)	jaar				0,5
Arseen (As)	jaar				0,006
Cadmium (Cd)	jaar				0,005
Nickel (Ni)	jaar				0,02

Figuur 1 EU-grenswaarde luchtkwaliteit & WHO advieswaarden

Tot 1 januari 2029 hebben lidstaten de mogelijkheid om onder strikte voorwaarden en met gegronde redenen uitstel te vragen voor uitstel van het bereiken van de EU-grenswaarde. Hierbij worden de volgende 2 voorwaarden meegegeven:

- Tot uiterlijk 1 januari 2040 kunnen gebieden uitstel krijgen waar de richtwaarde niet haalbaar blijken te zijn ten gevolge van specifieke klimatologische of orografische (bergachtige) omstandigheden, of waar de doelstellingen enkel bereikt kunnen worden met aanzienlijke gevolgen voor het bestaande verwarmingssysteem voor woningen
- Tot uiterlijk 1 januari 2035 (met een mogelijkheid om dit eenmaal met twee jaar te verlengen) indien uit prognoses blijkt dat de grenswaarden niet binnen de uiterste datum kunnen worden bereikt.

Verder is in de overeenstemming opgenomen dat het doel is om per 2050 ‘Zero-pollution’ te bereiken, waarmee een lucht zonder verontreinigende stoffen nagestreefd wordt. Daarnaast worden de WHO-advieswaarden van 2021 op een zo’n snel mogelijk tijdspad

nagestreefd. Echter is hier nog geen jaartal aan gekoppeld vanwege de grote verschillen tussen landen en de onzekerheid wanneer deze met inspanning te bereiken zijn. In plaats daarvan wordt er in 2030 geëvalueerd en daarna iedere 5 jaar of er mogelijkheden zijn om de WHO-advieswaarde van 2021 te verplichten.
De lidstaten dienen daarnaast in de wetgeving op te nemen dat burgers het recht hebben op compensatie als gevolg van gezondheidsschaden indien lidstaten intentioneel of door te beperkte inspanningen de doelen niet bereiken. Dit is nieuw ten opzichte van de oude wetgeving.
Wanneer lidstaten zicht hebben op het niet behalen van de richtwaarden dienen zij plannen op te stellen en korte termijn acties te ondernemen om de doelstellingen te behalen.

In de kadernotitie Gezonde leefomgeving van 22 januari 2024 van de provincie Gelderland staat de ambitie genoemd om stapsgewijs toe te werken naar de WHO-advieswaarden per 2050. Dit mede omdat zij verwachten dat dit t.z.t. de wettelijke normen worden.

Implicaties voor Nijmegen
- Uitvoeringsprogramma met maatregelen
In Nijmegen wordt toegewerkt naar een betere luchtkwaliteit middels het uitvoeringsprogramma 2020-2030 [1]. Daarnaast zijn we aangesloten bij het SLA waarin ten doel gesteld is om de WHO-advieswaarden (voor PM10, PM2,5 en NO2) van 2005 te bereiken per 2030. Aandachtspunt voor Nijmegen, maar ook in geheel Nederland, zal het bereiken van de per 2030 voorgestelde NO2 grenswaarde van 20 µg/m^3 zijn. In onze jaarrapportage [2] 2022 staat de meest actuele stand van zaken en worden contourplots geschetst voor de luchtkwaliteit in 2030. Momenteel wordt maar op enkele plekken in Nijmegen deze doelstelling behaald, en in de contourplot voor 2030 wordt langs drukke wegen deze doelstelling ook (ruimschoots) niet bereikt.
De doelstelling van PM2.5 wordt momenteel op de meeste plekken in Nijmegen al behaald, en de verwachting is dat dit in 2030 overal ruimschoots behaald word.
De doelstelling van PM10 wordt momenteel ook op de meeste plekken behaald, enkel langs de drukke wegen is nog een overschrijding. In de contourplot voor 2030 wordt deze doelstelling ook overal behaald.
Alhoewel benzeen geen onderdeel uitmaakt van het SLA wordt het mogelijk op de drukke wegen een aandachtspunt. Momenteel begeeft de benzeenconcentratie zich rond de grenswaarde voor 2030. Voor benzeen zijn geen projecties gemaakt voor 2030. Momenteel zijn er enkel retroactief projecties te maken van de benzeenuitstoot. Om toekomstprojecties te maken zou eerst uitgezocht moeten worden of er voor 2030 emissiefactoren van benzeen zijn.
Voor de overige luchtverontreinigende stoffen wordt in Nijmegen (en Nederland) geen probleem verwacht met het behalen van de doelstelling omdat momenteel deze doelstellingen ruimschoots behaald worden. Hierover zal RIVM de komende tijd nog wel nadere analyse moeten geven.

- Toetsing van ruimtelijke plannen en omgevingsvergunningen voor bedrijven
In Nederland is het gebruikelijk om besluiten zoals ruimtelijke plannen of omgevingsvergunningen voor bedrijven te toetsen aan de wettelijke grenswaarden. Daarvoor is een voorgeschreven landelijke rekensystematiek opgesteld, waarin dan de lokale gegevens (verkeersintensiteiten, doorstroming, uitstoot door een bedrijf) ingevuld moeten worden. Vanwege de strikte koppeling tussen RO- en milieuwetgeving in Nederland wordt dan getoetst of binnen nu en 10 jaar aan de grenswaarden wordt voldaan

[1] https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/71174270-0ac0-42e2-bf28-e7d7ff142800?documentId=cf35a3c9-5388-41a1-bc8b-5414e0a58248&agendaItemId=1cf752b2-0086-4ab9-a3d6-4772fda9667b

[2] https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/92633d7d-5086-4dca-bdd8-7650deef4ac0?documentId=8fb9e7ae-0868-49f7-8b17-ca437989f316&agendaItemId=eee1993a-a810-4604-a4be-915b0fb11c97

en men binnen de grenswaarden zal blijven. Dit heeft in het verleden in Nederland tot veel problemen geleid bij besluiten over ruimtelijke plannen. De laatste jaren voldoen we in Nederland en Nijmegen zodanig ruim aan de huidige wettelijke grenswaarden, dat dit soort juridische problemen niet meer optreden. Om toch de luchtkwaliteit verdergaand te verbeteren, is vervolgens het SLA opgestart met de beleidskeuze van gemeenten en I&W om in 2030 de WHO-advieswaarden van 2005 te halen.
Onze huidige juridische inschatting is dat we onder de omgevingswet gewoon door moeten gaan met dit bestaande systeem van toetsen en doorrekenen van de huidige situatie en over 10 jaar door te rekenen. Omdat het toetsjaar 2030 binnen die 10 jaar-termijn ligt, is het nodig om ook te rekenen voor 2030.
Zoals hierboven vermeld, zal een belangrijk aandachtspunt voor Nijmegen, maar ook in geheel Nederland zijn het bereiken van de per 2030 voorgestelde NO_2 grenswaarde van 20 µg/m³. Momenteel wordt maar op enkele plekken in Nijmegen deze doelstelling behaald, en in de voorlopige berekeningen voor 2030 wordt langs drukke wegen deze doelstelling ook nog niet bereikt. Dit kan juridische problemen opleveren voor nieuwe bestemminsplannen / omgevingsplannen.

Vervolg
De komende periode zal er onderzocht worden welk effect de nieuwe wetgeving kan hebben op de huidige en toekomstige ruimtelijke plannen. Hiervoor zal er onder andere juridisch advies ingewonnen worden. Onder andere moet uitgezocht gaan worden of de bestaande ontsnappingsroute voor kleinere plannen (het 'niet in betekende mate (NIBM)' principe) vervalt met de nieuwe grenswaarde. Mogelijk kan het antwoord hierop pas gegeven worden wanneer Nederland de wetgeving gaat implementeren.

In onze voortgangsrapportage luchtkwaliteit 2024, die voor Q1 toegezegd is op basis van de motie 'de WHO-normen zijn er niet voor niks' van 1 november 2023, wordt ingegaan op de maatregelen uit ons uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit 2020-2030. Daarin wordt naast een stand van zaken per maatregel, nader ingegaan op de vooruitzichten van de luchtkwaliteit in Nijmegen en worden scenario's geschetst voor verdere aanscherpingsmogelijkheden van de maatregelen om te gaan voldoen aan de nieuwe EU-grenswaarden (en eventueel voldoen aan de nieuwe WHO-advieswaarden).
Ook zullen we de gevolgen voor toetsing van ruimtelijke plannen en omgevingsvergunningen voor bedrijven schetsen en eventuele acties aangeven.
De beschreven ontwikkelingen op EU-niveau; een vereiste nadere analyse door RIVM en bestuurlijke afstemming geven aanleiding om deze rapportage te verschuiven. Hierdoor wordt de voorgangsrapportage luchtkwaliteit 2024 verschoven van Q1 naar Q3 van 2024.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester